

17.12.2020

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Oikeusministeriön lausuntopyyntö (VN/5035/2018) luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta

Keskusrikospoliisin lausunto

Tausta

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta. Ehdotettu laki sisältäisi voimassa olevaa valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annettua lakia (1224/1990) kattavammat säännökset ylimpien laillisuusvalvojen tehtävien jaon perusteista.

Lakiehdotuksessa on otettu huomioon ylimpien laillisuusvalvojen perustulaisissa ja muussa lainsäädännössä säädetyt erityistehtävät sekä kansainvälisistä sopimuksista johtuvat ja tosiasialliset erikoistumisalat. Ehdotettu laki antaisi myös nykyistä paremmat edellytykset oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välisen työnjaon tarkoituksenmukaiseen kehittämiseen siten, että se vastaisi myös laillisuusvalvonnan tulevia tarpeita. Esityksellä ei olisi vaikutusta ylimpien laillisuusvalvojen toimivaltaan, vaan tehtävien jakaminen olisi vastaisuudessakin ainoastaan ensisijainen toimintatapa.

Esityksessä todetaan poliisiasioilla olevan tehtävien moninaisuuden vuoksi yhtymäkohtia moniin muihin laillisuusvalvonta-asioihin, ja poliisin olevan ylipäättään niin keskeinen laillisuusvalvonnan kohde, että sen valvonnan keskittäminen toiselle laillisuusvalvojalle saattaisi kaventaa poliisiin kohdistuvan valvonnan näkökulmaa ja myös heikentää poliisiasioista luopuvan laillisuusvalvojan toiminnan pohjaa. Sen vuoksi esityksessä ei ehdoteta, että poliisi viranomaisena osoitettaisiin jommankumman laillisuusvalvojan valvottavaksi.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunnan oikeusasiamiehelle ohjautuisivat poliisitutkintaa ja poliisi- tai tulliviranomaiselle säädettyä toimivaltuutta sekä rikosprosessuaalisia pakkokeinoja ja esitutkintaa koskevat asiat lukuun ottamatta esitutkinnan toimittamista jättämisestä, keskeyttämisestä ja rajoittamista koskevia asioita, joita käsittelevät sekä oikeuskansleri että oikeusasiamies. Eduskunnan oikeusasiamiehelle ehdotetaan ohjautuvan myös salaista tiedonhankintaa, salaisia pakkokeinoja, siviilitiedustelua, sotilastiedustelua ja tiedustelutoiminnan laillisuusvalvontaa koskevat asiat.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2022.

Keskusrikospoliisin lausunto

Keskusrikospoliisi kannattaa esityksen ehdotuksia. Tehtävienjaon laajentaminen on omiaan lisäämään laillisuusvalvontamenettelyn selkeyttä ja erikoistumisen kautta myös laillisuusvalvonnan perehtyneisyyttä. Koska laillisuusvalvonnan vaativuuden voidaan katsoa esityksessä esitetyn mukaisesti kasvaneen, Keskusrikospoliisi pitää tehtävienjaon laajentamisesta seuraavaa laillisuusvalvonnan yhä syvempää perehtyneisyyttä merkittävänä etuna.

Keskusrikospoliisi toteaa olevan perusteltua, että oikeusasiamiehelle keskitettäväksi ehdotetut poliisia koskevat asiaryhmät keskitetään esityksen mukaisesti. Tätä puoltaa esityksessä esitelty oikeusasiamiehelle kyseisistä asiaryhmistä kertynyt asiantuntemus sekä yhdenmukaisen tulkintakäytännön tärkeys. Keskusrikospoliisi katsoo perustelluksi lisäksi sen, ettei poliisin valvontaa keskitetä kokonaan toiselle laillisuusvalvojalle, milloin valvonnassa voidaan katsoa säilyvän laajempi näkökulma.

Koska poliisiin kohdistuvaa laillisuusvalvontaa ei ehdoteta kokonaisuudessaan keskitettäväksi toiselle laillisuusvalvojalle, Keskusrikospoliisi pitää erittäin kannatettavana ehdotettua keskinäistä tietojenvaihtoa koskevaa pykälää. Pykälän mukaisesti oikeuskansleri ja oikeusasiamies vaihtavat keskinäisesti tietoja ylimmän laillisuusvalvonnan tehokkuuden ja ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuden edistämiseksi.

Keskusrikospoliisi haluaa lisäksi kiinnittää huomiota siihen, että rikosprosessin muiden keskeisten viranomaisten, esimerkiksi syyttäjän vastaavanlaisen jompaankumpaan laillisuusvalvojaan kohdistuvan keskittämisen eteenpäin vieminen on erittäin tärkeää rikosprosessiketjun toimivuuden kannalta.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Tarkastaja

Roosa Simula